

Ekonomie evropské integrace

MARTIN KVIZDA

TOMÁŠ PALETA

2016

Cíl

Studenti by měli:

znát základní problémy evropské integrace v ekonomické oblasti,
samostatně je analyzovat a posuzovat,
navrhovat jejich možná alternativní řešení,
porovnávat náklady těchto problémů i možností jejich řešení .

Plán přednášek

1. Úvod – historie a teorie integrace, vybrané problémy institucí a rozhodování v EU, empirie.
2. Mikroekonomie evropské integrace – základní nástroje v teorii a praxi, grafická analýza otevřenosti ekonomiky a aplikace tarifních bariér. Typy protekcionismu a efekty jeho odstraňování.

Preferenční liberalizace – analýza jednostranné diskriminační liberalizace, analýza celní unie, srovnání celní unie a zóny volného obchodu. WTO, EU – empirické studie.
3. Velikost trhu a její efekty – liberalizace, defragmentace a průmyslová restrukturalizace v teorii a praxi EU. Teorie nedokonalé konkurence a její odraz v reálné ekonomice evropské integrace. Ekonomické efekty soutěžní politiky.
4. Efekty hospodářského růstu a integrace trhů výrobních faktorů – střednědobé efekty růstu v Solowově analýze a tvorba kapitálu, dlouhodobé efekty a know-how. Mikroekonomie integrace trhů práce a kapitálu.
5. Společná zemědělská politika – cíle a původní představy, problémy CAP, reformy a jejich důsledky. Hodnocení přínosů a nákladů současné koncepce CAP, návrhy a možnosti dalšího vývoje.

6. Regionální politika a dopravní politika – problém koheze, geografické zvláštnosti a jejich národohospodářské aspekty. Náklady a přínosy kohezních politik.
7. TEST č. 1
Monetární historie Evropy – Evropský měnový systém EMS, koncepce, předpoklady fungování, hospodářské výsledky, krize systému. Teorie a empirie fungování fixních kursů v EU.
8. Optimální měnové oblasti – problém definice, kritéria optimální měnové oblasti. Empirická posouzení Evropské unie jako optimální měnové oblasti, srovnání, perspektivy.
9. Evropská měnová unie – Maastrichtská smlouva a cíle společné měnové politiky, eurozóna. Evropský systém centrálních bank – cíle, nástroje a strategie, odpovědnost a nezávislost ECB. Empirie fungování.
10. Fiskální politika a Pakt stability a růstu – národní fiskální politiky v podmínkách EMU, externality, principy Paktu stability a růstu, jeho národohospodářské dopady.
11. Ekonomická integrace a problémy trhu práce – národní pracovní trhy a vliv integrace, instituce trhů práce, evropský model, teorie a praxe.
12. Finanční trhy v eurozóně – specifika finančních trhů v eurozóně, finanční instituce a trhy, mezinárodní význam společné měny.
13. TEST č. 2

Seminární práce

každý student si zapíše jedno téma v „rozpisech témat“ v ISu;

kompletní seminárka se odevzdává 3 dny před prezentací do „odevzdáárny“ v ISu (přístupná všem zapsaným studentům);

studenti si odevzdané seminárky a materiály k nim předem nastudují a připraví se na diskusi;

prezentace a obhajoba probíhá podle harmonogramu;

na základě obhajoby a diskuse s kolegy jsou za seminárku uděleny body podle tabulky;

opožděné odevzdání do ISu = odečtení 20 bodů z výsledného hodnocení za každý započatý den zpoždění (pokud není v ISu vložena omluvenka) .

Náležitosti seminárky + max. bodové hodnocení:

cca 4 - 8 stran A4 (kvalita nikoli kvantita)	10
popis (krátce, nikoliv opis učebnice) a rozbor problému (zdroje)	15
přehled přístupů k řešení problému	15
analýza problému	40
kritika a alternativní návrh, vysvětlení, zhodnocení...	40
grafy, tabulky, obrázky...	10
seznam použitých zdrojů (citace!)	10
prezentace (obhajoba argumentů)	30
diskuse (otevření diskuse, reakce na připomínky,...)	30
	Σ 200

!!! Vlastní názory, zajímavé uchopení, přemýšlení !!!

Hodnocení a ukončení

bodované seminární práce,

bodovaný průběžný test v 7. a 13. týdnu výuky,

bodovaná diskuse na semináři,

závěrečná ústní zkouška – odborná debata na úrovni!.

forma kontroly	možné hodnocení	Min.	Max.
Úspěšné absolvování 1. průběžného testu	0 až 100	0	100
Úspěšné absolvování 2. průběžného testu	0 až 100	0	100
Obhajoba seminární práce	0 až 200	0	200
Diskuse na seminářích	až 10 za seminář	0	120
Celkem		300	520

Hodnocení	Mezní výsledky hodnocení předmětu
A	max. 1 040 bodů (520 testy + semináře, 520 ústní zkouška)
F	méně než 500 bodů celkem, nebo 300 za testy + semináře

Literatura k předmětu

Základní literatura

BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *The Economics of European Integration*. London: McGraw-Hill, 2009, 596 s.

BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *The Economics of European Integration*. London: McGraw-Hill, 2004, 458 s.

BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing, 1. vyd. 2008, 478 s.

česká čítanka dostupná na stránkách předmětu v ISu

Doporučená literatura

SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck, 2003. 380 s.

EL-AGRAA, A. M. *The European Union. Economics and Policies*. Harlow: Prentice Hall, 2004, 566 s.

MOLLE, W. T. M. *The economics of European integration : theory, practice, policy*. Aldershot: Ashgate, 2001, 497 s.

mnoho dalších....

A. **Historie a teorie integrace**

Tragická situace po WW2

50-55 mil. mrtvých

- 6,4 mil. Německo
- 6,3 mil. Polsko
- 20 mil SSSR

Obrovský ekonomický pokles

- 1945 HDP Německa na úrovni roku 1908
- 1945 HDP Francie na úrovni roku 1891

Zničená infrastruktura a průmyslová základna

Hlad

- potraviny z humanitární pomoci a na přiděl

Příčiny války a možnosti prevence

Příčina	Řešení
Německo	Změna Německa z průmyslové na zemědělskou zemi
Kapitalismus	Komunismus
Nacionalismus	Integrace evropských zemí

První integrační seskupení

1949 Západní Německo

Trizónie 1945: Francie + UK + USA > Bizónie 1947: FR + (UK+USA) > SRN 1949

1948 OEEC

Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (Marshallův plán +

1949 RVHP (CMEA)

Rada vzájemné hospodářské pomoci

Jak Evropu integrovat? - Politické teorie integrace

1. Federalismus

nejstarší teorie

nejstarší praktická forma

- antické městské státy
- Švýcarská konfederace (14. stol.)
- Holandská federace (1579)

→ ideál politické i hospodářské spravedlnosti, kooperace a suverenity

→ způsob, jak rozdělit exekutivní moc vlády tak, aby hospodářsko-politické cíle a opatření ústřední i regionálních vlád byly koordinovány a přitom si zachovaly určitou nezávislost.

výkonná moc ve federaci rozdělena

moc centrální vlády vymezena a omezena

vymezení moci a nastavení limitů centrální vládě pod kontrolou volených zástupců občanů unie

podpora existencí federálního soudního dvora

→ na stejné úrovni se dělí moc výkonná, zákonodárná a soudní

postup integrace:

na počátku vytvořit federální ústavu

vytvořit politické instituce bez ohledu na instituce ekonomické

od politického systému odvodit hospodářské uspořádání vztahů

→ federace je racionální - řeší věci na různých (efektivních) úrovních

→ federace je přehledná a demokratická

→ federace je účinná (empirie)

2. Funkcionalismus

funkcionalismus × federalismus

Vznikl mezi válkami, do popředí v polovině 60. let

nedoporučuje vytvářet závazné ústavy a delimitace institucí

prolomení tradiční vazby mezi určitým územím a jeho exekutivou

vazba mezi určitou exekutivou a určitým exekutivním výkonem

→ nejefektivnější vazby vzniknou negociací subjektů trhu a nikoli podpisem dohody na nejvyšší úrovni

→ integrace je spontánní jako interakce mezi subjekty svobodného trhu

→ negativní integrační proces

→ stát jako takový není ideálním uspořádáním společenských a hospodářských vztahů

(MMF)

3. Neo-funkcionalismus

funkcionalismus + realita

70. léta

časová specifika

regionální zvláštnosti

vztahy mezi jednotlivými zeměmi mají vznikat přirozeně na základě svobodné volby subjektů trhu

efektivně fungující vazby jsou zastřešeny politickými institucemi

integrační proces = ekonomická a nepolitická záležitost

politické instituce s vymezenou pravomocí a zodpovědností

→ funkční federalismus

→ dvě fáze integrace:

- negativní → vazby se tvoří
- pozitivní → efektivní vazby jsou upevněny a rozvíjeny „efektem přelévání“

(ESUO → EHS)

4. Intergovernmentalismus

federalismus × národní exekutiva

centrální autorita = servis integrace

liberální intergovernmentalismus → žádná ústřední instituce

centrální autorita není volena a nemá politickou zodpovědnost

izolace politických scén národních zemí

vzdálenost potenciálním voličům

→ historický kontext a multilaterální konsenzus

5. Teorie interdependence

mezinárodní integrace = přirozený a nezvratný proces

→ empirie: za uplynulých 30 let se zintenzívnily hospodářské a politické vztahy i mezi zeměmi mimo integrační uskupení

→ interdependence = vnitřním činitelem dynamiky integrace

integrace je tím silnější a efektivnější, čím podobnější (geograficky, kulturně, ekonomicky) země jsou

u těchto zemí je integrace přirozená

v daném čase existují mantinely integrace (realismus)

→ dvě tendence: k integraci a k zastavení integrace

(EU)

Dva pohledy na evropskou integraci

Mezivládní spolupráce (internacionalismus, intergovernmentalismus)

- demokratické národní vlády jako záruka míru
- spolupráce na mezivládní úrovni
- UK, Dánsko, Norsko, Island, Irsko, Švédsko, Švýcarsko

Supranacionalita (federalismus)

- demokracie není zárukou míru
- omezení suverenity států je nutné
- vytvoření federální Evropy
- Benelux, Německo, Francie, Itálie, Rakousko

Internacionalismus x federalismus

Mezivládní spolupráce (internacionalismus, intergovernmentalismus)

- 1948 OEEC
- 1949 Rada Evropy
- 1950 Evropský dvůr pro lidská práva

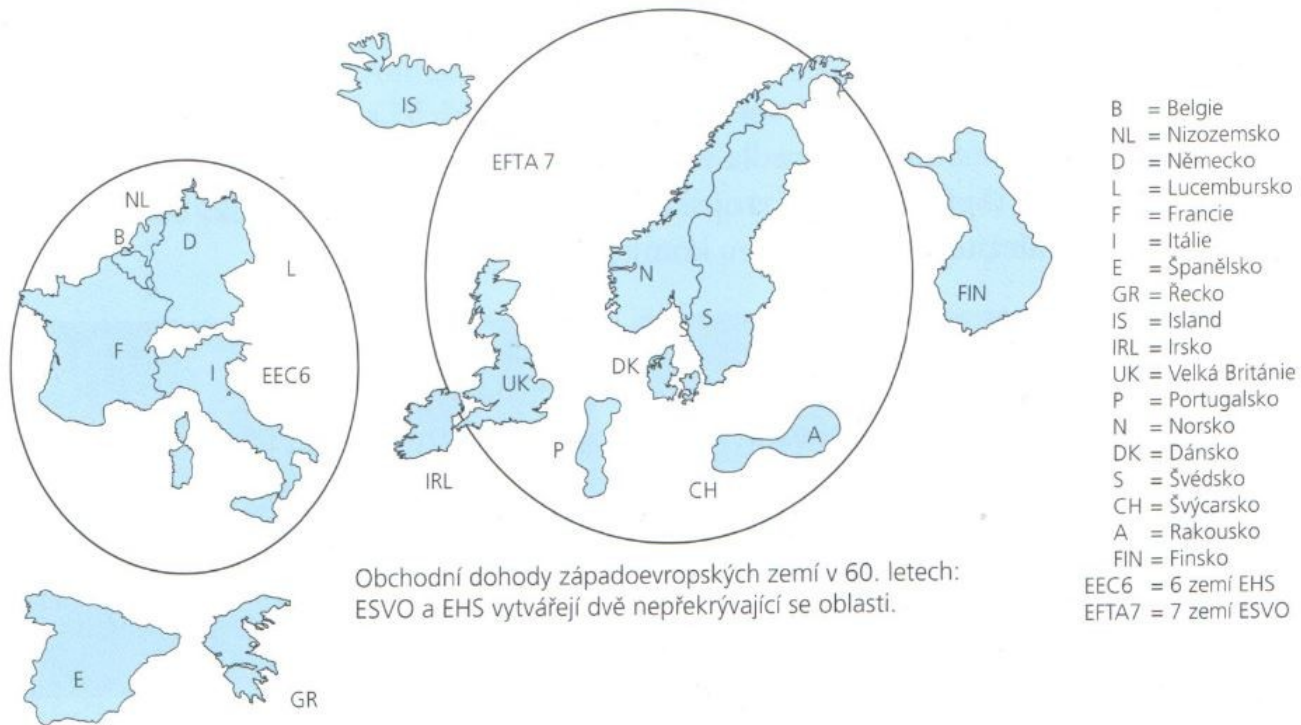
Supranacionalita (federalismus)

- 1952 Evropské sdružení uhlí a oceli ECSC
- 1957 Euratom
- 1957 Evropské hospodářské společenství EEC

OEEC

→ EEC

→ EFTA

Obr. 1.4 Evropa dvou nepřekrývajících se oblastí

Zdroj: Baldwin (1994)

Evropské hospodářské společenství

volný pohyb zboží

společný vnější celní sazebník

zabezpečení konkurence

volný pohyb služeb

volný pohyb pracovníků

integrace kapitálových trhů

společná zemědělská politika

Benelux, Německo, Francie, Itálie

EEC x EFTA

EEC

- ekonomicky silnější
- rychlejší ekonomický růst
- obrovský nárůst vnitřního obchodu
- odstraňování vnitřních bariér ⇒ růst diskriminace vně

EFTA

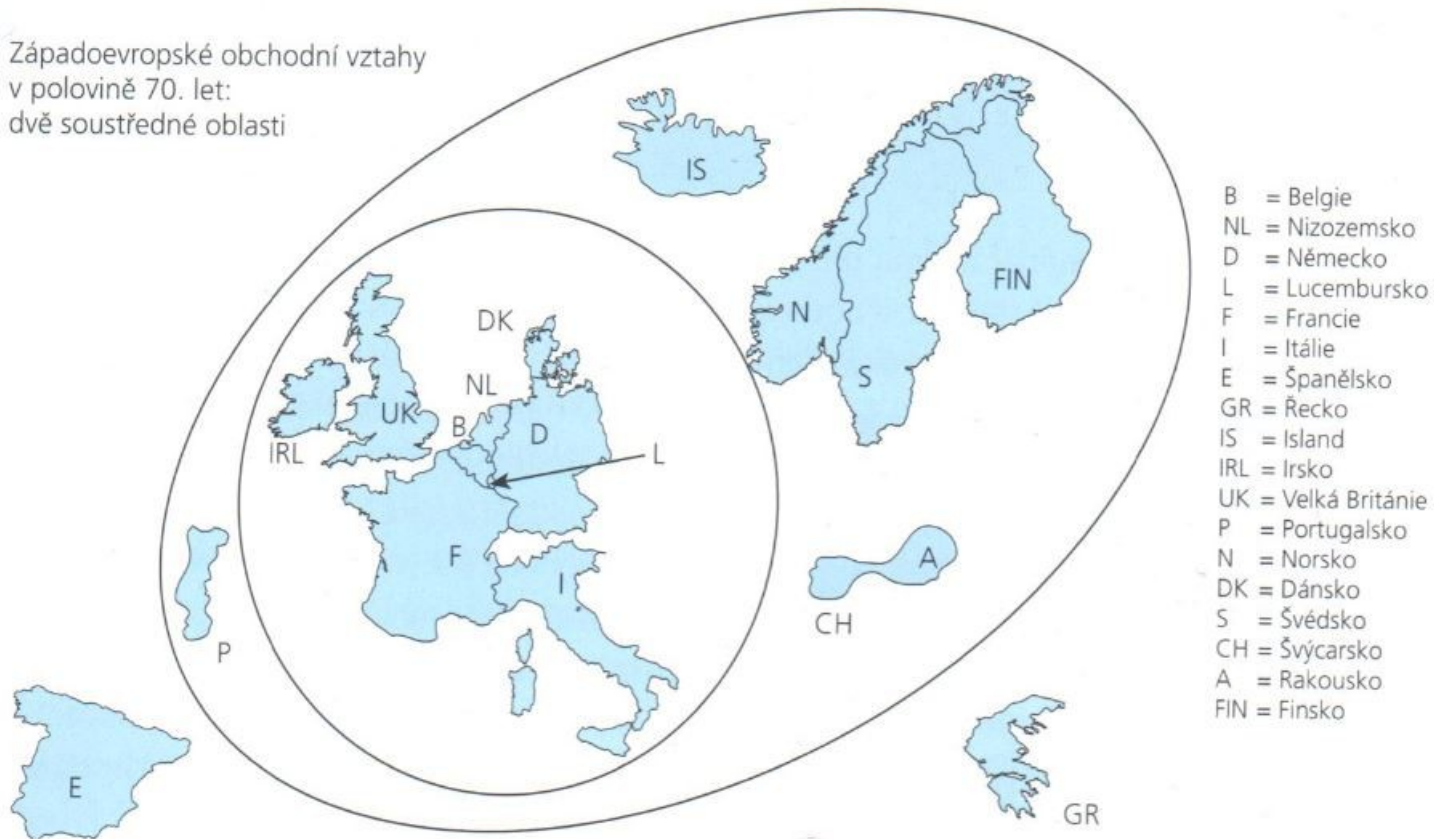
- poloviční ekonomická síla
- pomalejší ekonomický růst
- diskriminováno v obchodě s členy EEC

⇒ přestupy z EFTA do EEC

⇒ bilaterální smlouvy členů EFTA s EEC

EEC + EFTA ⇒ „zóna“ volného obchodu

Západoevropské obchodní vztahy
v polovině 70. let:
dvě soustředné oblasti

Evropa dvou soustředných oblastí

50. - 60. léta v západní Evropě

fungující celní unie

velmi dobré ekonomické výsledky \Rightarrow důvěra v národní vlády \Rightarrow není nutno hlubší integrace

70. léta v západní Evropě

- vysoká inflace
- utlumení ekonomického růstu
- expanzivní fiskální a monetární politika
- nárůst neviditelných překážek obchodu

Integrace přesto pokračuje...

1965 Slučovací smlouvy - Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství

1973 rozšíření o Velká Británie, Dánsko, Irsko

1978 Evropský monetární systém

1979 Přímé volby do EP

1981 rozšíření o Řecko

1986 rozšíření o Španělsko a Portugalsko

80. léta v západní Evropě

- liberální HP
- monetární restrikce
- pokles inflace
- růst nezaměstnanosti
- pozvolné nastartování ekonomického růstu

Integrace pokračuje

1987 Jednotný evropský akt

1992 Evropský hospodářský prostor (EEA)

1993 Maastrichtská smlouva (smlouva o Evropské Unii)

1995 rozšíření o Rakousko, Švédsko, Finsko

Program jednotného vnitřního trhu

liberalizace vládních nákupů

liberalizace kapitálových přesunů

harmonizace a vzájemné uznávání technických standardů

harmonizace DPH (do určité míry)

větší integrace kapitálových trhů

modernizace nebo eliminace přes-hraničních formalit

Evropský hospodářský prostor EEA (EHP)

rozšíření jednotného trhu EC o země EFTA

volný pohyb neplatí pro zemědělské komodity

není uplatňován společný celní sazebník

- země EFTA přijaly legislativu EC v dané oblasti, aniž by se na její tvorbě podílely
- EFTA hovořila za své členské státy (supranacionalita)

⇒ EC vnutila EFTA supranacionalitu, ačkoliv ta ji po WW2 striktně odmítala

Maastrichtská smlouva – smlouva o EU 1993

I. pilíř (supranacionální)

- EEC
- Euratom
- ECSC

II. pilíř (mezivládní spolupráce)

- společná zahraniční a bezpečnostní politika

III. pilíř (mezivládní spolupráce)

- vnitro a justice

Rozpad východního bloku

80. léta SSSR Perestrojka, Glasnost'

1989 svobodné Polsko, Maďarsko, Československo, Východní Německo

1990 spojení Německa

1990 nezávislost Litvy, Lotyšska, Estonska

1991 rozpad SSSR

Spojení Německa & EURO

spojení Německa

- 80 mil. obyvatel
- 30% evropského HDP

cena za spojení

- německá marka

⇒ Německo se zavázalo přijmout EURO výměnou za možnost znovu-spojení.

Východoevropské země součástí evropské integrace

1991 asociační dohody s Polskem, Maďarskem a Československem

1993 Kodaňská kritéria

1994 asociační dohody s Rumunskem, Bulharskem, Albánií, Estonskem, Litvou a Lotyšskem

2004 rozšíření o ČR, SR, Maďarsko, Polsko, Litvu, Lotyšsko, Estonsko, Slovinsko, Maltu a Kypr

2007 rozšíření o Rumunsko a Bulharsko

2013 rozšíření o Chorvatsko

kandidáti: Makedonie, Turecko, Island, Černá Hora, Srbsko, Albánie,

potenciální kandidáti: Bosna a Hercegovina, Kosovo

Kodaňská kritéria

demokracie

tržní mechanismus

stabilní instituce

vymahatelnost práva

dodržování lidských práv

podpora menšin

ekonomická připravenost na vstup

Pokračování integrace

1997 Amsterodamská smlouva

1998 Eurozóna

1998 Evropská centrální banka ECB

2000 Smlouva z Nice

2002 Euro

~~2004 Evropská ústava~~

2009 Lisabonská smlouva

Amsterodamská smlouva 1997

- růst role EU v sociální politice
- růst pravomoci EP
- nutnost flexibilnější integrace

Smlouva z Nice 2000

- Dvojí referendum v Irsku – kritika
- reforma institucí, platná pouze do přijetí 27. člena EU
- růst pravomocí velkých států

Lisabonská smlouva 2009

„evropský prezident“ – předseda Rady

„euro-ministr zahraničí“ – vysoký představitel pro zahraniční a bezpečnostní politiku

zefektivnění administrativy, hlasování „dvojí většinou“

možnost vystoupení z Unie

Euroval, fiskální reformy... **2011-**

- [EFSSF](#) – dočasný nástroj,
- [ESM](#) – trvalý nástroj
- Společná fiskální politika
- Politická integrace, dvourychlostní Evropa
- ???

Euroval I, II

záchranné mechanismy eurozóny

Euroval I (European Financial Stability Facility - „EFSSF“)

- poskytování dočasné finanční pomoci členům eurozóny, kteří se ocitnou v problémech
- prostředky z emise obligací a jiných dluhových instrumentů na kapitálovém trhu
- Řecko, Irsko, Portugalsko, Španělsko?

Euroval II (European Stability Mechanism – „ESM“)

- nahradil ESFS v polovině roku 2013
- půjčky do výše 500 mld. €
- úvěry za výhodnějších podmínek než v ESFS

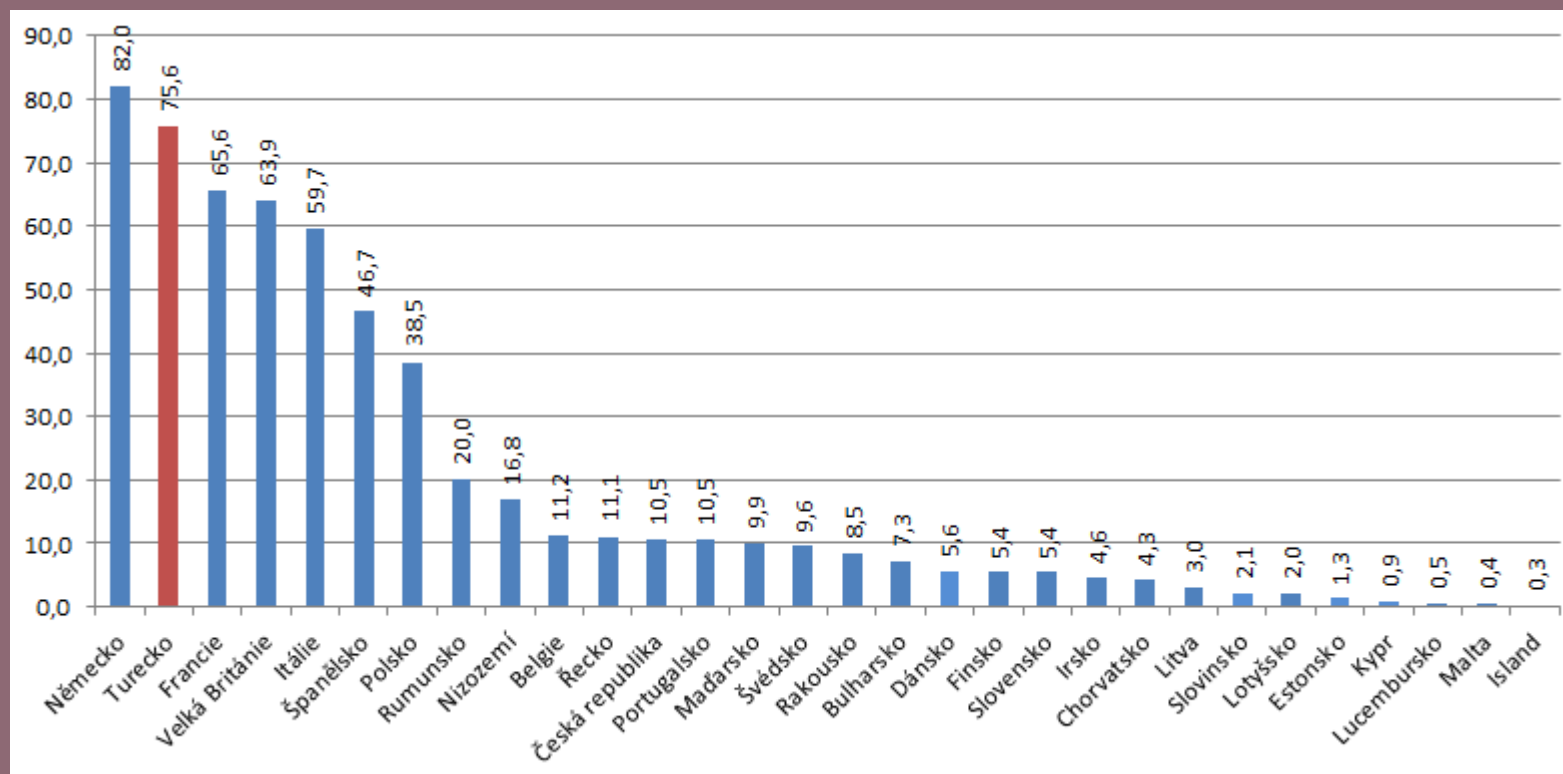
Evropa 2020

Cíl: EU jako inteligentní a udržitelná ekonomika, která podporuje sociální začleňování

- inteligentní růst (podpora znalostí, inovací, vzdělávání a digitální společnosti)
- udržitelný růst (produkce méně náročná na zdroje a podpora konkurenceschopnosti EU)
- růst podporující začleňování (zvýšení účasti na trhu práce, získávání dovedností a boj proti chudobě)

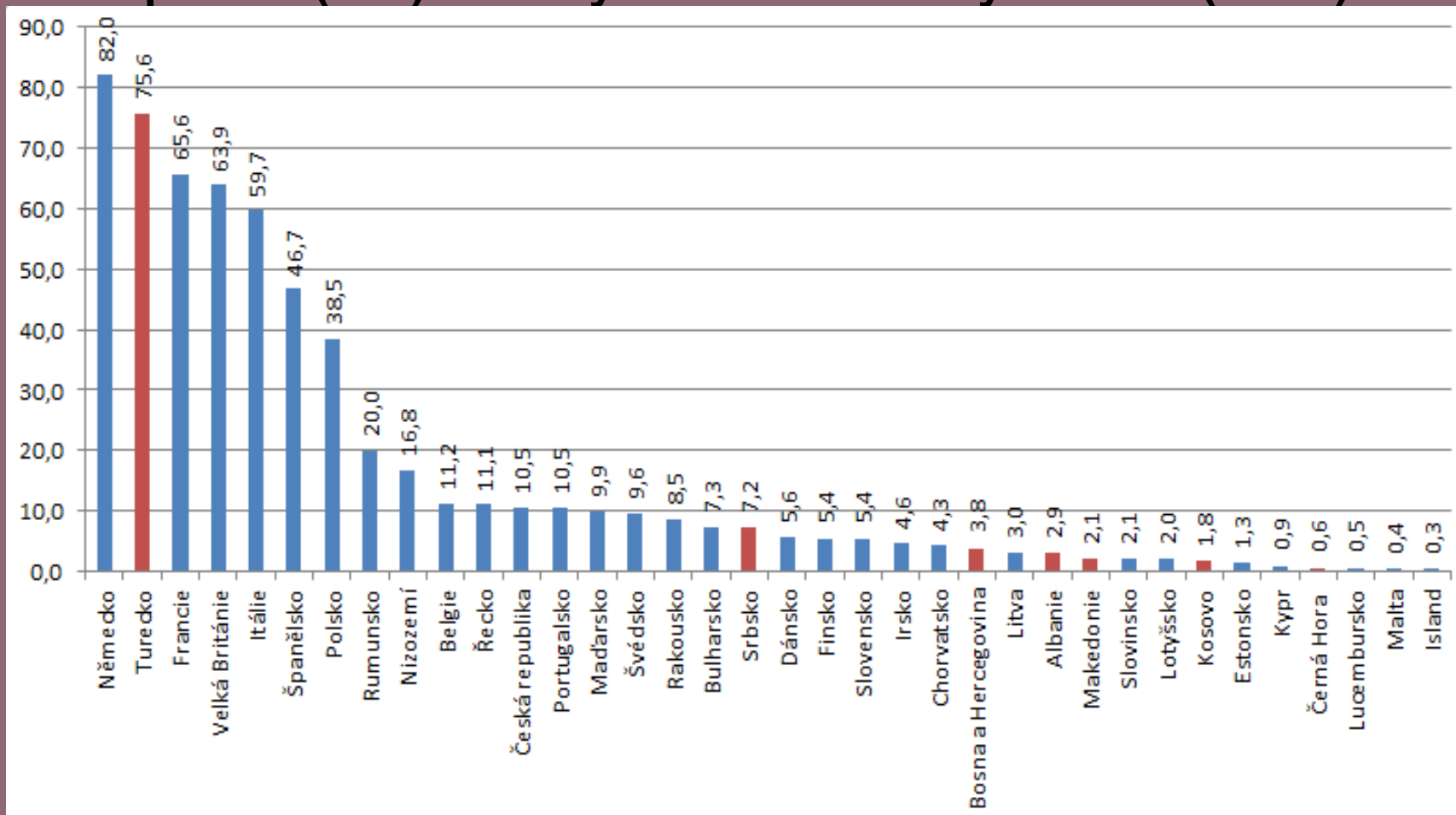
B. Vybraná fakta a instituce

Populace (mil.) členských a Turecka (2013)

Zdroj dat: Eurostat

Populace (mil.) členských a kandidátských států (2013)

Zdroj dat: Eurostat

Rozdělení podle populace

velké státy

- nad 35 mil. obyvatel
- 75% populace EU
- SRN, UK, Francie, Španělsko, Polsko, Itálie

střední státy

- 8 – 11 mil. obyvatel
- Řecko, Belgie, Portugalsko, Česko, Maďarsko, Švédsko, Rakousko, Bulharsko

malé státy

- Slovensko, Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Lotyšsko, Slovinsko, Estonsko, Chorvatsko

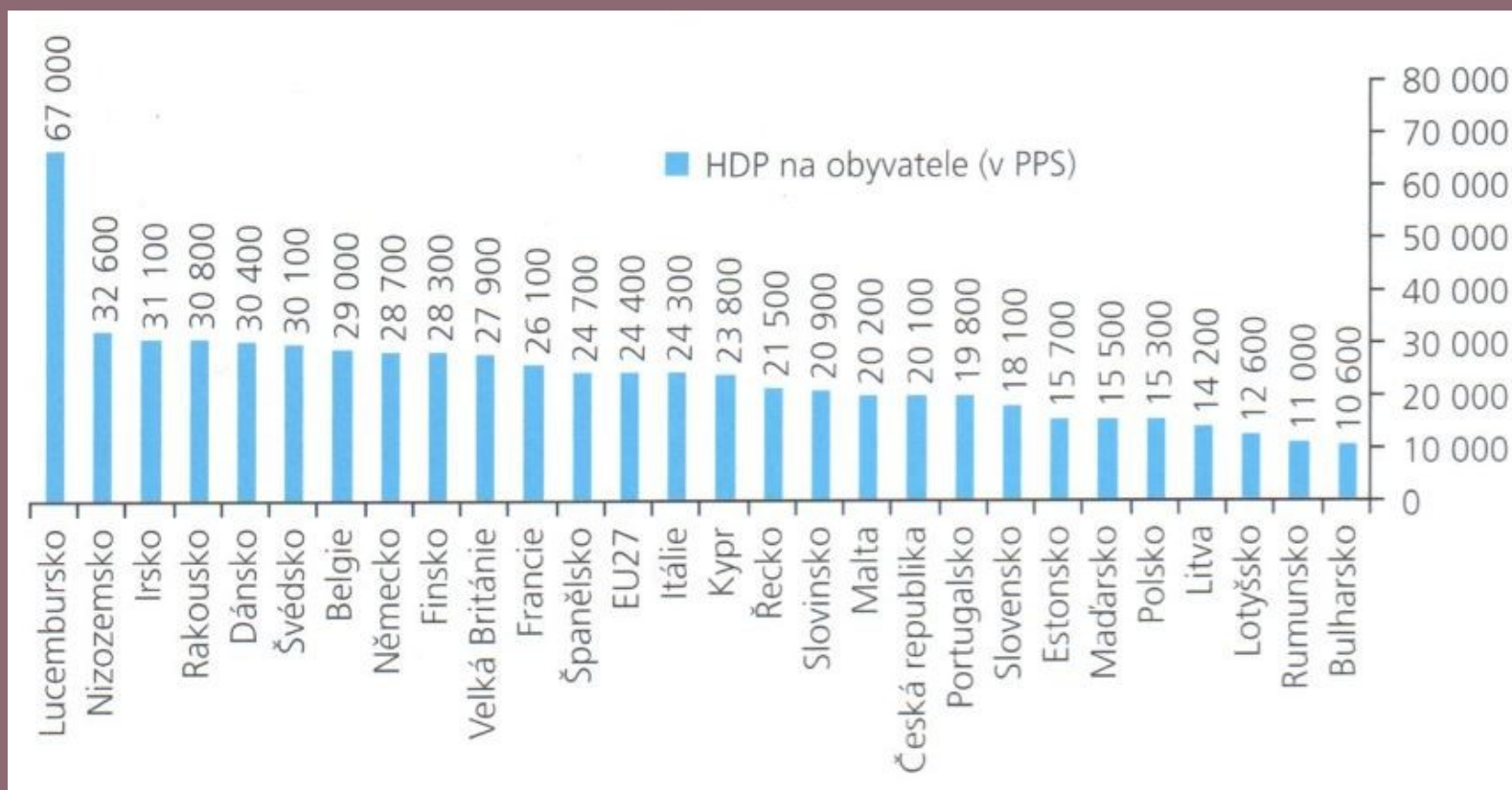
velmi malé státy

- Kypr, Lucembursko, Malta

mezi – nezařazené státy

- Nizozemí (16,6 mil.), Rumunsko (21,5 mil.)

HDP na obyvatele za rok 2012 (PPS)

Zdroj: Baldwin, Wyplosz 2013

HDP na obyvatele za rok 2013 (PPP), EUR

Lucembursko	68 500	Kypr	23 600
Nizozemsko	34 900	Malta	22 900
Irsko	34 500	Česká republika	21 900
Rakousko	34 000	Slovinsko	21 800
Švédsko	33 700	Portugalsko	21 000
Dánsko	33 100	Slovensko	20 000
Německo	32 600	Estonsko	19 500
Belgie	31 600	Litva	19 400
Finsko	30 000	Řecko	19 300
UK	28 900	Polsko	17 900
Francie	28 400	Maďarsko	17 600
EU - 27	26 600	Lotyšsko	17 000
Itálie	26 500	Chorvatsko	16 100
Španělsko	25 000	Rumunsko	14 500
		Bulharsko	11 900

Rozdělení podle HDP/obyvatele

super vysoká úroveň

- 65 000 EUR / obyvatele / rok
- Lucembursko

vysoká úroveň

- více než 24 000 EUR / obyvatele / rok
- Dánsko, Irsko, Rakousko, Nizozemsko, Belgie, Finsko, Itálie, Německo, Francie, UK, Švédsko, Španělsko

střední úroveň

- 12 000 – 24 000 EUR / obyvatele / rok
- Kypr, Portugalsko, Slovinsko, Řecko, Česko, Malta, Maďarsko, Slovensko, Estonsko, Polsko, Litva, Chorvatsko, Rumunsko, Lotyšsko

nízká úroveň

- méně než 12 000 EUR / obyvatele / rok
- Bulharsko

Obchod EU

75% obchodu v rámci Evropy + SNS

top export do USA, Čína, Švýcarsko

top import z Číny, Rusko, USA

nejméně otevřené Řecko

nejvíce otevřený Benelux

Instituce: Rada ministrů

složení

- zástupci členského státu
- příslušní resortní ministři (např. [ECOFIN](#))

úkoly

- schvaluje nová právní ustanovení EU
- schvaluje mezinárodní smlouvy, kde EU je celek
- koordinuje HP
- rozhoduje o II. a III. pilíři

schvalování

- jednomyslně (daně, sociální zabezpečení, zahraniční politika, společná obrana, ...)
- kvalifikovanou většinou

Hlasování kvalifikovanou většinou

Do roku 2004:

celkový počet hlasů v EU 15 = 87

pro přijetí bylo třeba 62 hlasů (71%).

→ např. schválení 71% mohlo zastupovat pouze 58% obyvatel; naopak 3 největší země mohly zamezit schválení ustanovení, s kterým ostatních 12 souhlasilo.

Po smlouvě z Nice (od roku 2007):

celkový počet hlasů EU 27 = 345

1. kritérium počtu hlasů: musí souhlasit alespoň 72 % všech hlasů (255 z 345);
2. kritérium počtu členů: musí souhlasit nejméně 55 % členských států (15 z 27);
3. kritérium populace: souhlasné hlasy musí zastupovat alespoň 62 % celkové populace.

Po Lisabonské smlouvě (od 1. 11. 2014)

- kritérium počtu států: musí souhlasit nejméně 55 % členů Rady (alespoň 15 zastupujících členských států z 27)
- Kritérium počtu obyvatel: souhlasné hlasy musí zastupovat nejméně 65 % obyvatelstva Unie

Instituce: Evropská Rada

složení

- vedoucí představitelé (premiér popř. prezident)
- předseda komise

úkoly

- zhodnocuje předsednictví daného státu (co půl roku)
- neplní žádnou legislativní funkci
- má velký politický vliv

Instituce: Komise

složení

- každý stát poskytne jednoho komisaře
- není zástupcem členského státu

úkoly

- předkládá legislativu ke schválení Radě a EP
- zavádí a vykonává společné politiky EU, spravuje rozpočet, zastupuje EU na mezinárodní scéně
- dohlíží a vynucuje dodržování legislativy EU

schvalování

- prostou většinou

Instituce: Evropský parlament

složení

- volení zástupci států

úkoly

- dohlíží na instituce EU, zejména Komisi
- podílí se na legislativním procesu EU
- vydává nezávazné rezoluce, kde prezentuje názory EU

schvalování

- většinovým hlasováním

Počet zástupců států v EP

	Počet zástupců		Počet zástupců
Malta	6	Švédsko	20
Lucembursko	6	Portugalsko	21
Kypr	6	Maďarsko	21
Estonsko	6	Belgie	21
Slovinsko	8	ČR	21
Lotyšsko	8	Řecko	21
Litva	11	Nizozemí	26
Irsko	11	Rumunsko	32
Chorvatsko	11	Polsko	51
Finsko	13	Španělsko	54
Dánsko	13	Itálie	73
Slovensko	13	Velká Británie	73
Bulharsko	17	Francie	74
Rakousko	18	Německo	96
		CELKEM	751

Instituce: Evropský soudní dvůr

složení

- každý stát jeden soudce
- 8 generálních advokátů

úkoly

- provádí výklad právních ustanovení EU
- přezkoumává právo členských států, zda není v rozporu s právem EU
- dbá na dodržování povinností členských zemí vyplývajících ze smluv

schvalování

- většinovým hlasováním

Instituce: Hospodářský a sociální výbor

složení

- skupina I: zaměstnavatelé
- skupina II: zaměstnanci
- Skupina III: socio-profesní zájmy (např. zemědělci, spotřebitelé)

úkoly

- poradní orgán podílející se na rozhodovacím procesu
- zastoupení občanské společnosti
- transparentnost

schvalování

- prostou většinou

Legislativa

- komise téměř monopol na tvorbu nové legislativy
- schvalování Radou a EP
- různé procedury schvalování

Procedury schvalování

spolurozhodování

- v 80% ze všech schvalování
- nutné schválení Radou i EP

konzultace

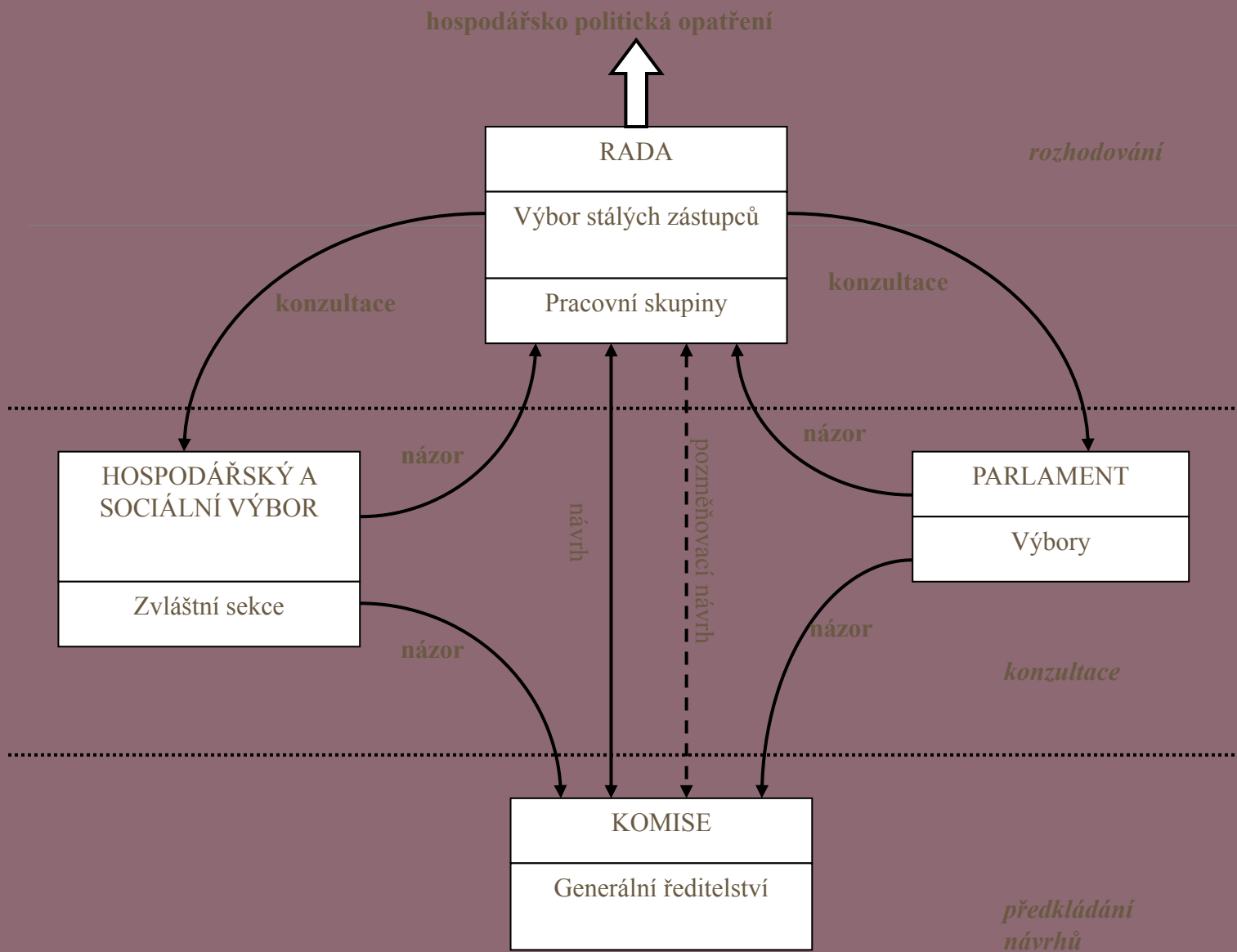
- vyjádření EP ještě před předložením návrhu Komisí
- schvalováno Radou

vyjádření souhlasu

- EP může návrh vetovat, nemůže měnit
- schvalováno Radou

kooperace (nahrazováno spolurozhodováním)

- EP může návrhy měnit před předložením Komisí
- schvalováno Radou

Pramen: Barnes, I., Barnes, P. M., (1998)

Tab. 5 – 14 Rozhodovací proces EU

Rozpočet EU: výdaje

1. Udržitelný růst (47 %) – vzdělání, výzkum, inovace, doprava, energetické sítě, podpora regionů
2. Ochrana přírodních zdrojů (39 %) – zemědělství
3. Občanství, svoboda, bezpečnost a právo (2 %) – migrace, boj proti terorismu, lidská práva
4. Globální partnerství (6 %) – pomoc nečlenským zemím
5. Administrativa (6 %)

Rozpočty EU v jednotlivých letech (mld. EUR)

2000	91,9
2001	93,3
2002	100,2
2003	102,0
2004	103,0
2005	104,9
2006	107,0
2007	115,5
2008	120,3
2009	133,8
2010	141,5
2011	141,9
2012	147,2
2013	150,9
2014	142,1

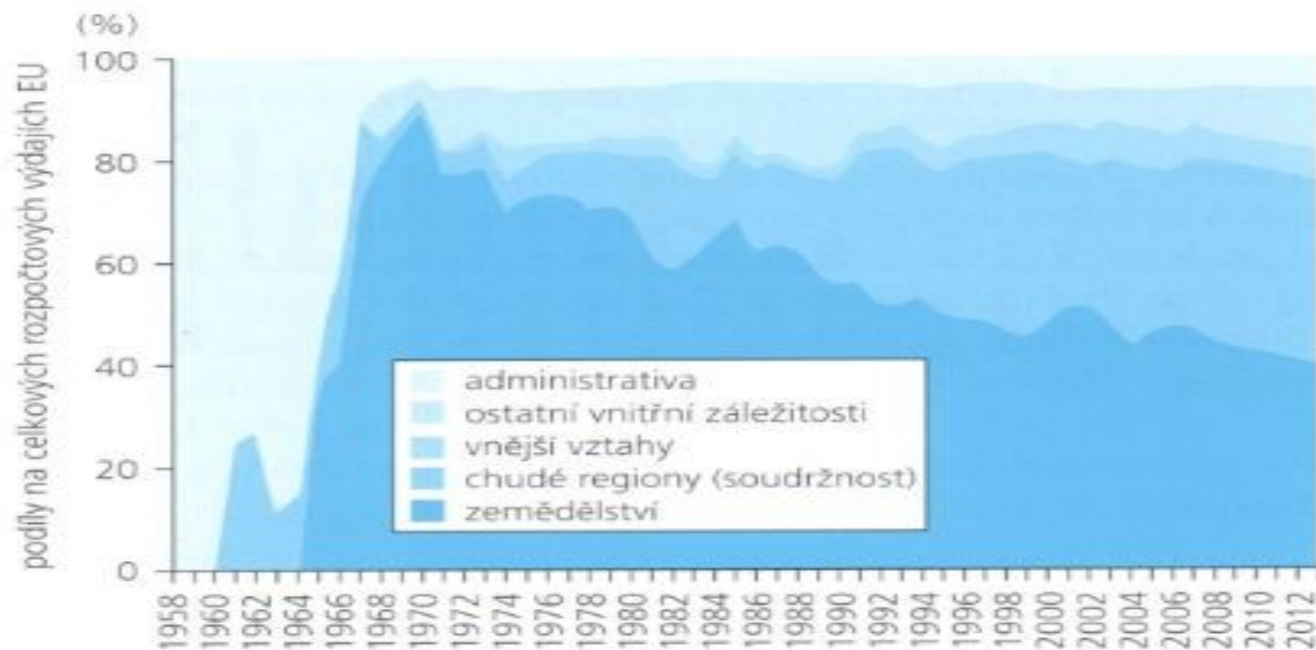
Historický vývoj výdajů

začal 0,08% HDP EC

prudký nárůst

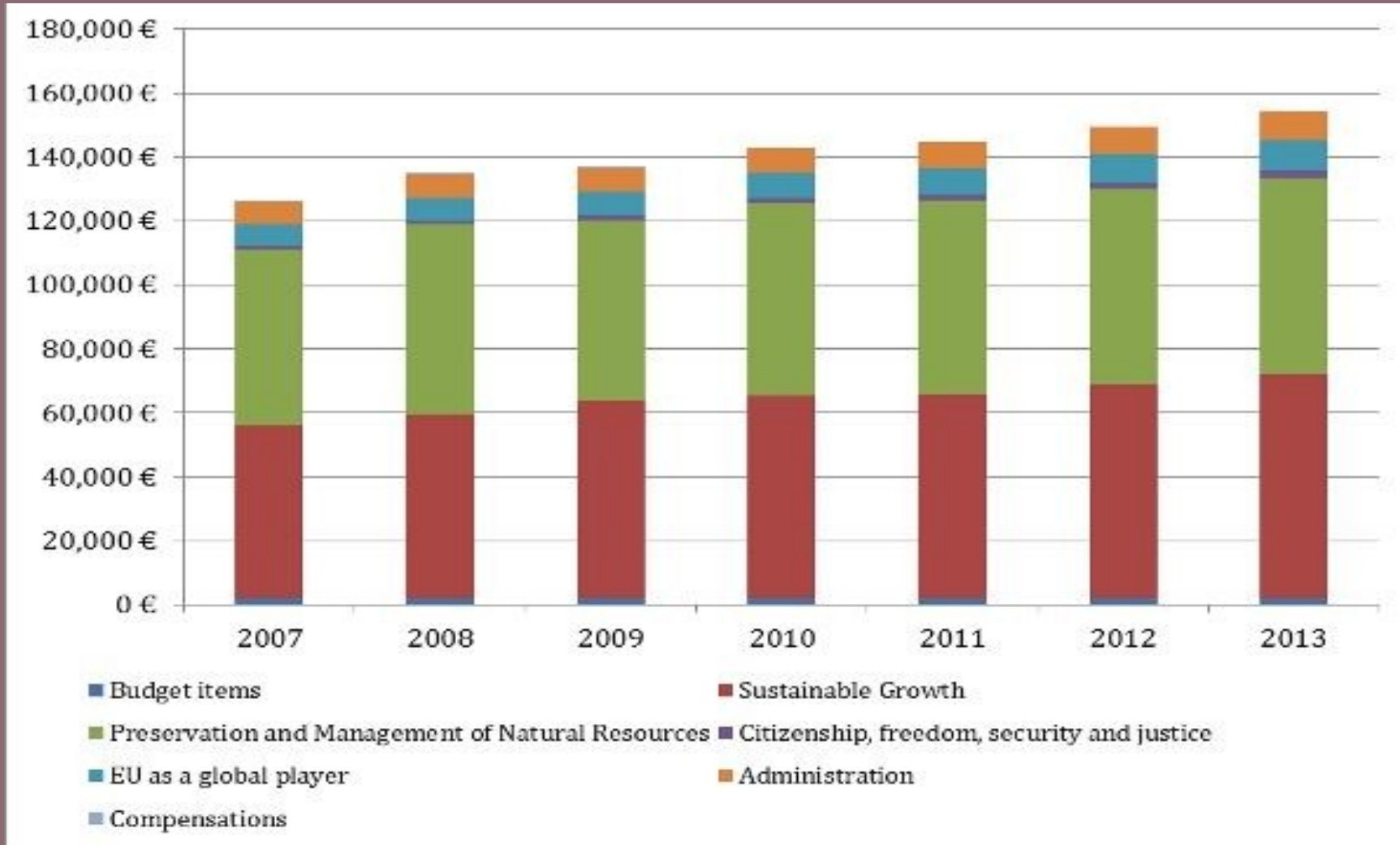
- 60. léta – zemědělství
- 80. léta - kohezní fondy

nyní cca 1,24 % HDP EU

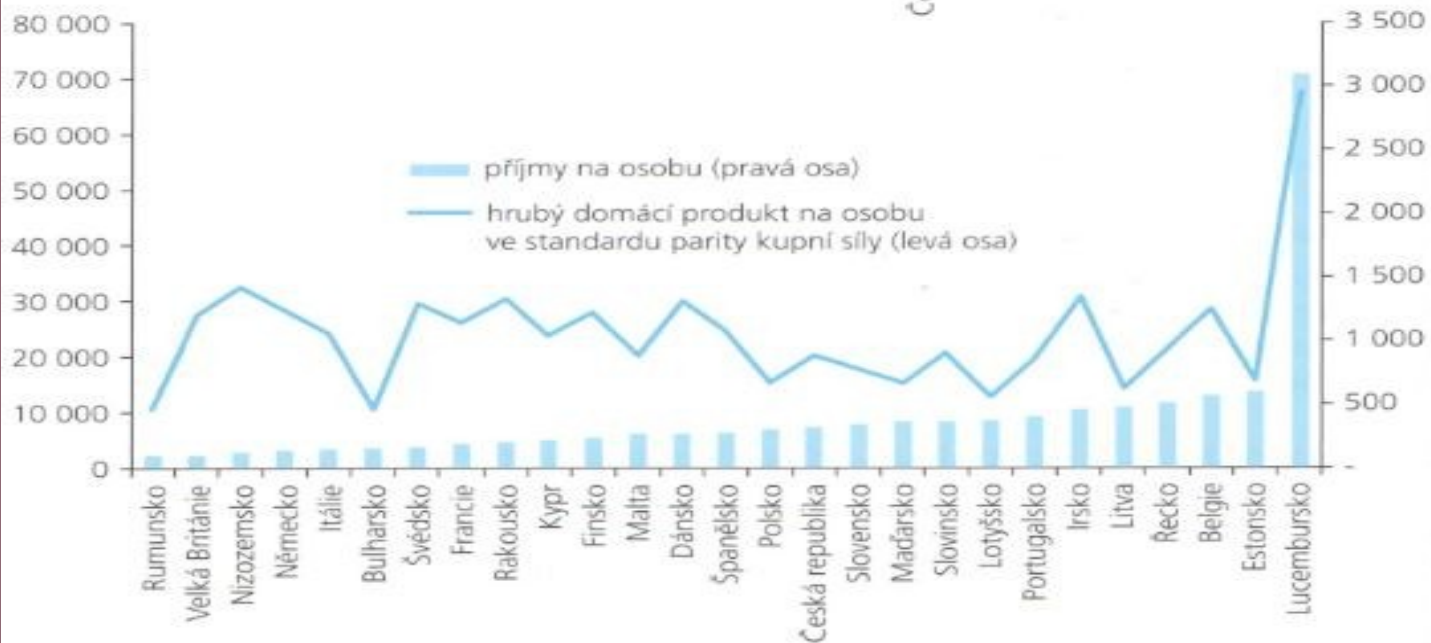
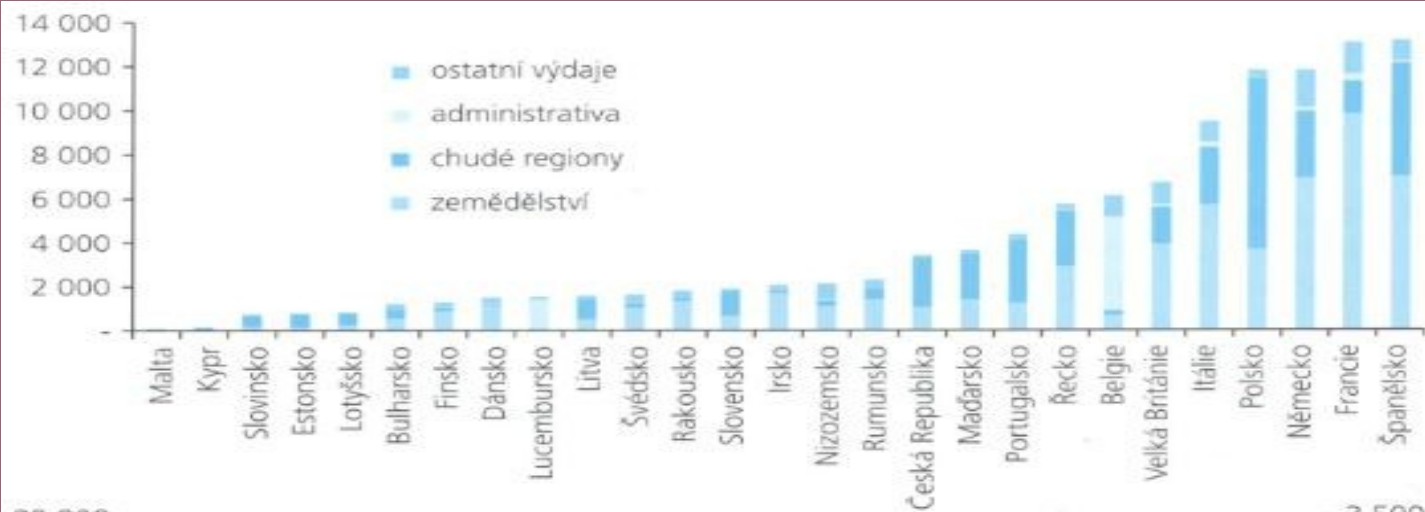

Rozpočtové výdaje EU v letech 1958–2012

Struktura výdajů EU 2007-2013

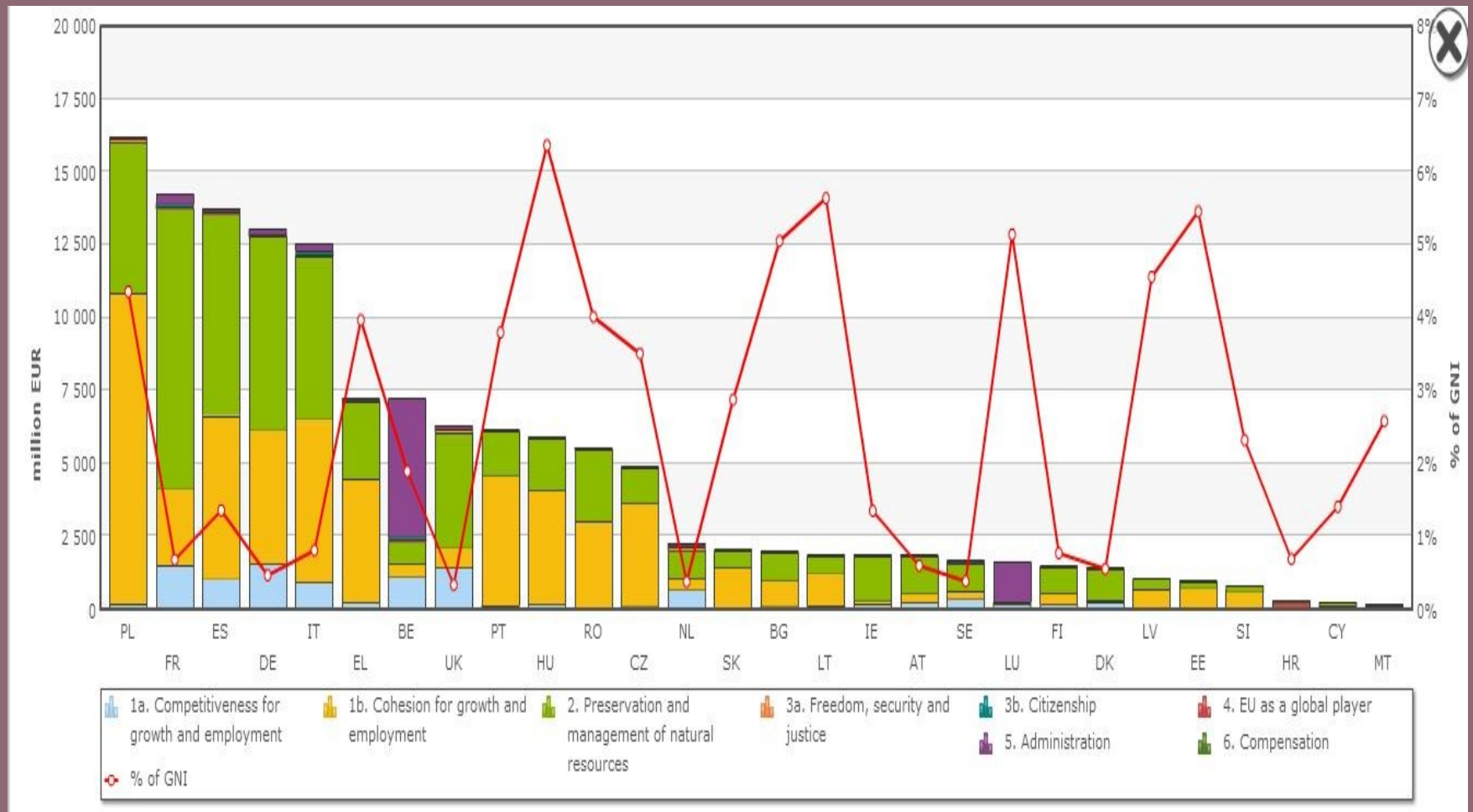

zdroj: <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2012/06/05/eu-budget-negotiation/>

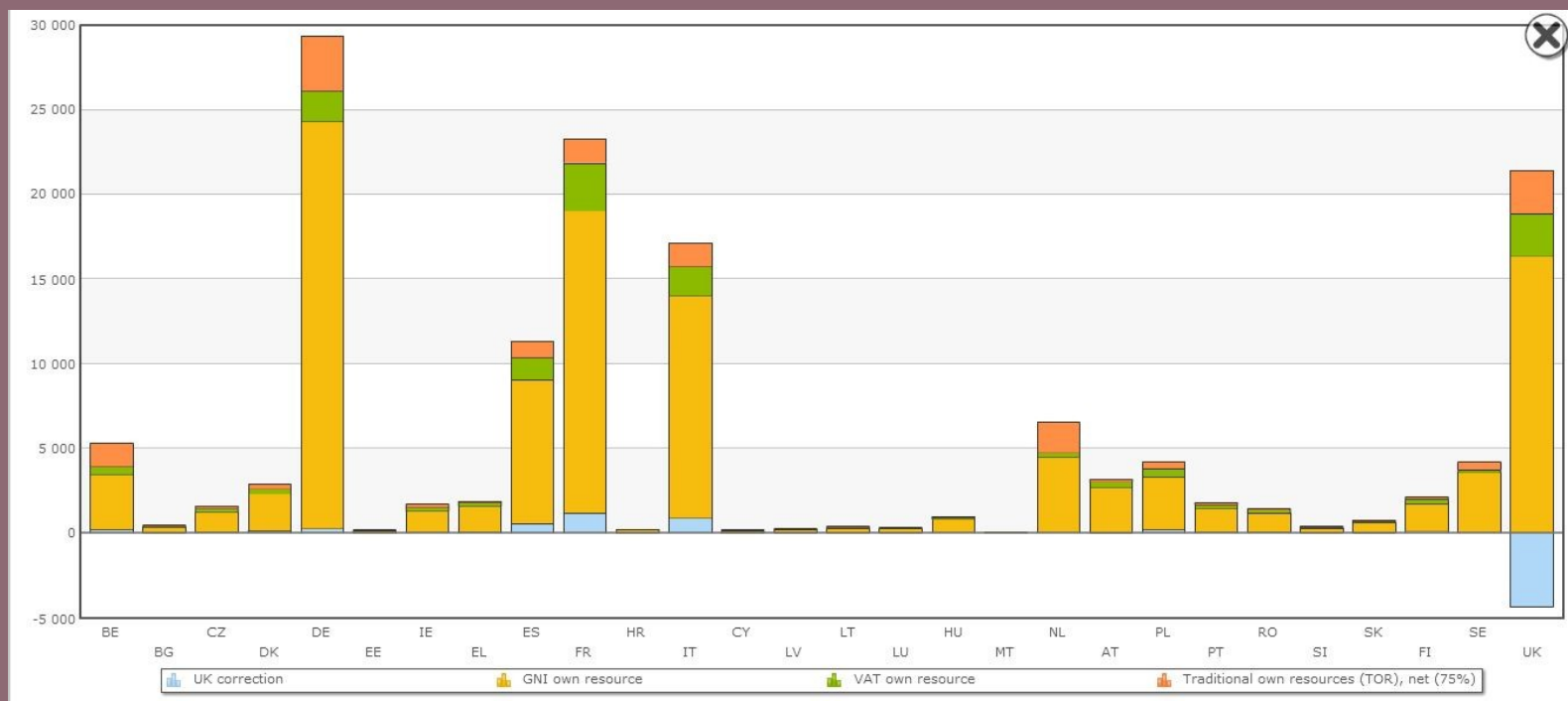
4 Výdaje EU podle členských zemí v členění podle typu podpory (horní graf) a na obyvatele (spodní).

Výdaje podle členských států a účelu (2013)

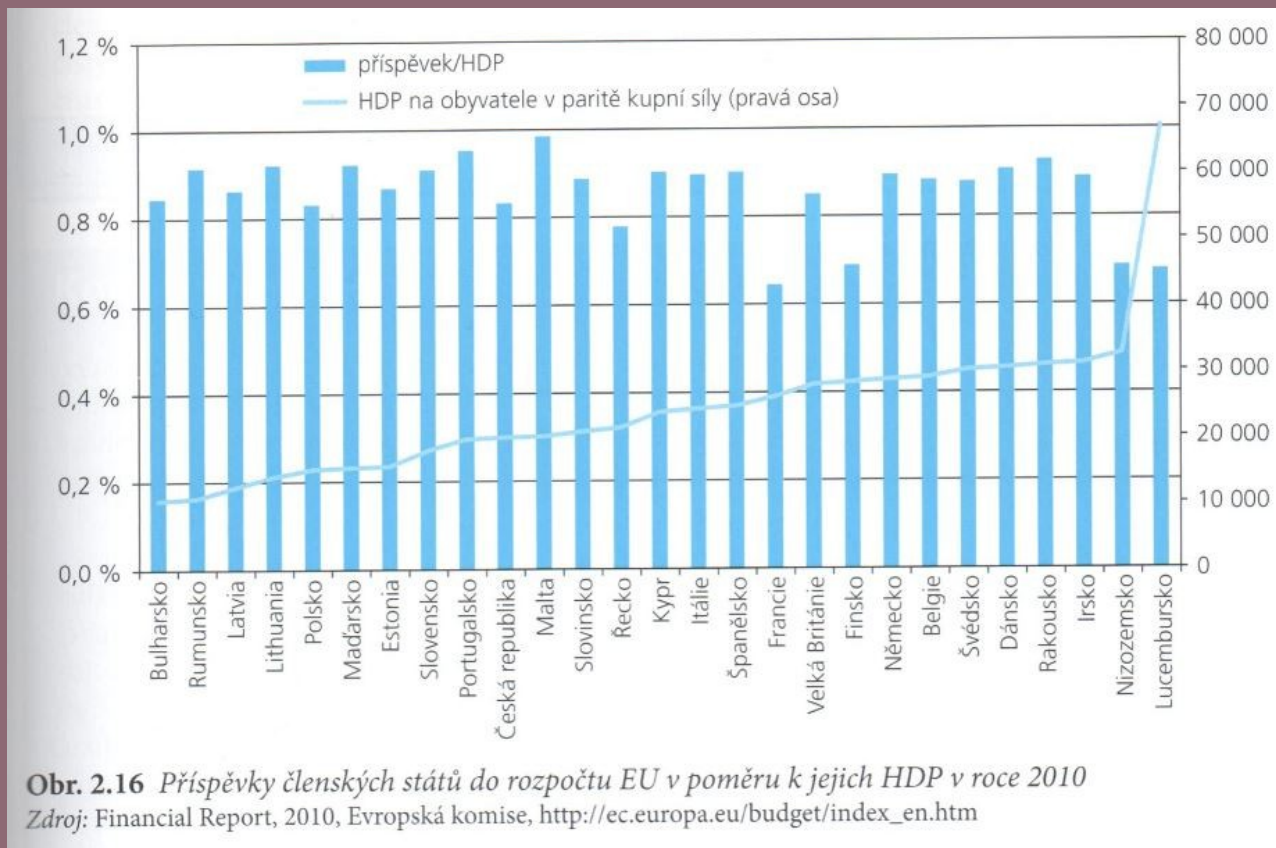
http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2013/expenditure/allocation/index_en.html

Národní příspěvky dle jednotlivých států 2013 (mil EUR)

Zdroj: http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2013/revenue/index_en.html

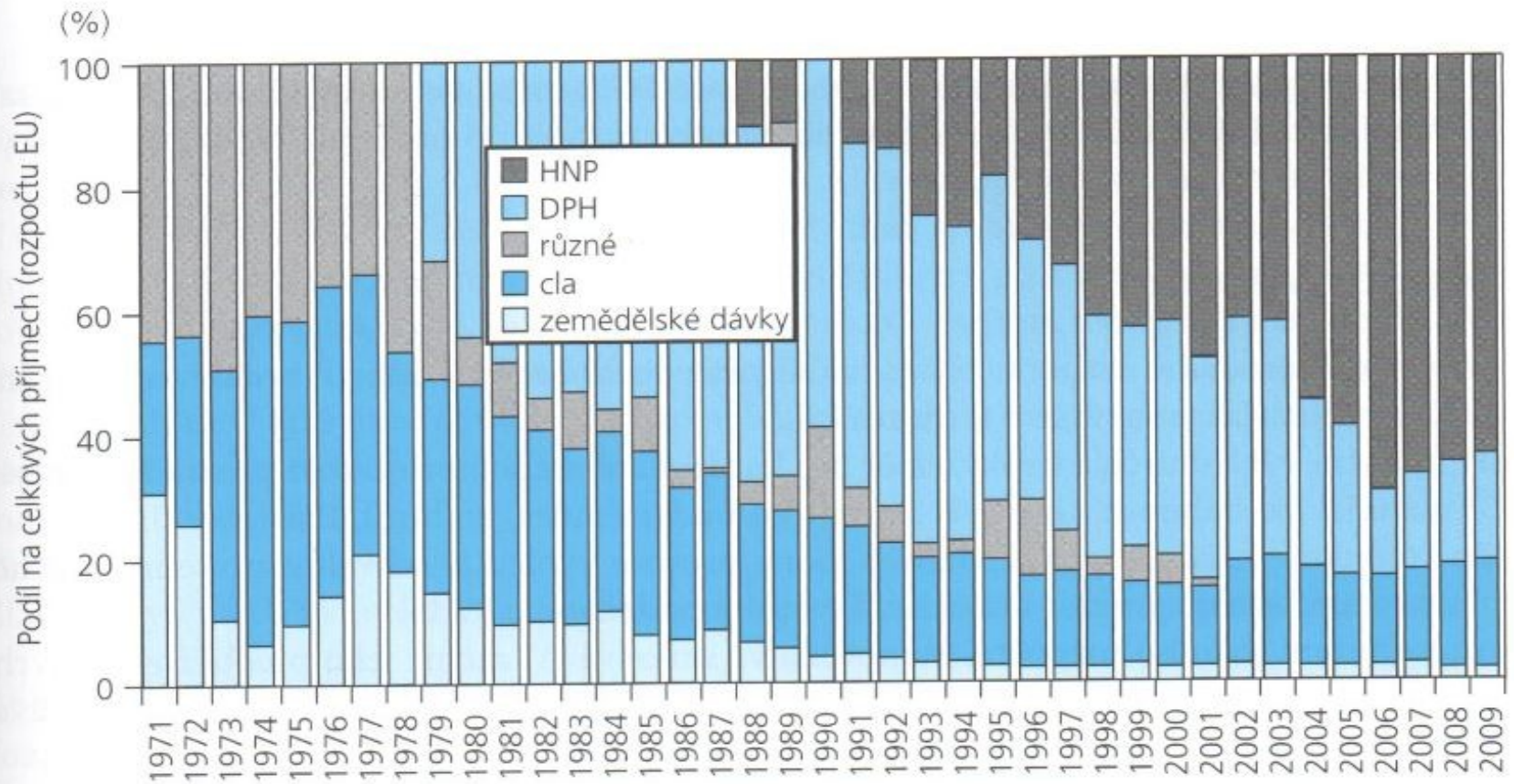
Příspěvky jednotlivých států EU versus HDP

Rozpočet EU: příjmy

1. tradiční zdroj (10,4 %) – cla, zemědělské poplatky
2. vlastní zdroj (9,5 %) - podíl na vybrané DPH
3. „čtvrtý“ vlastní zdroj (74,1 %) - příspěvek států dle HND
4. ostatní (5,8 %) – daně zaměstnanců EU...

Rozpočet EU: příjmy

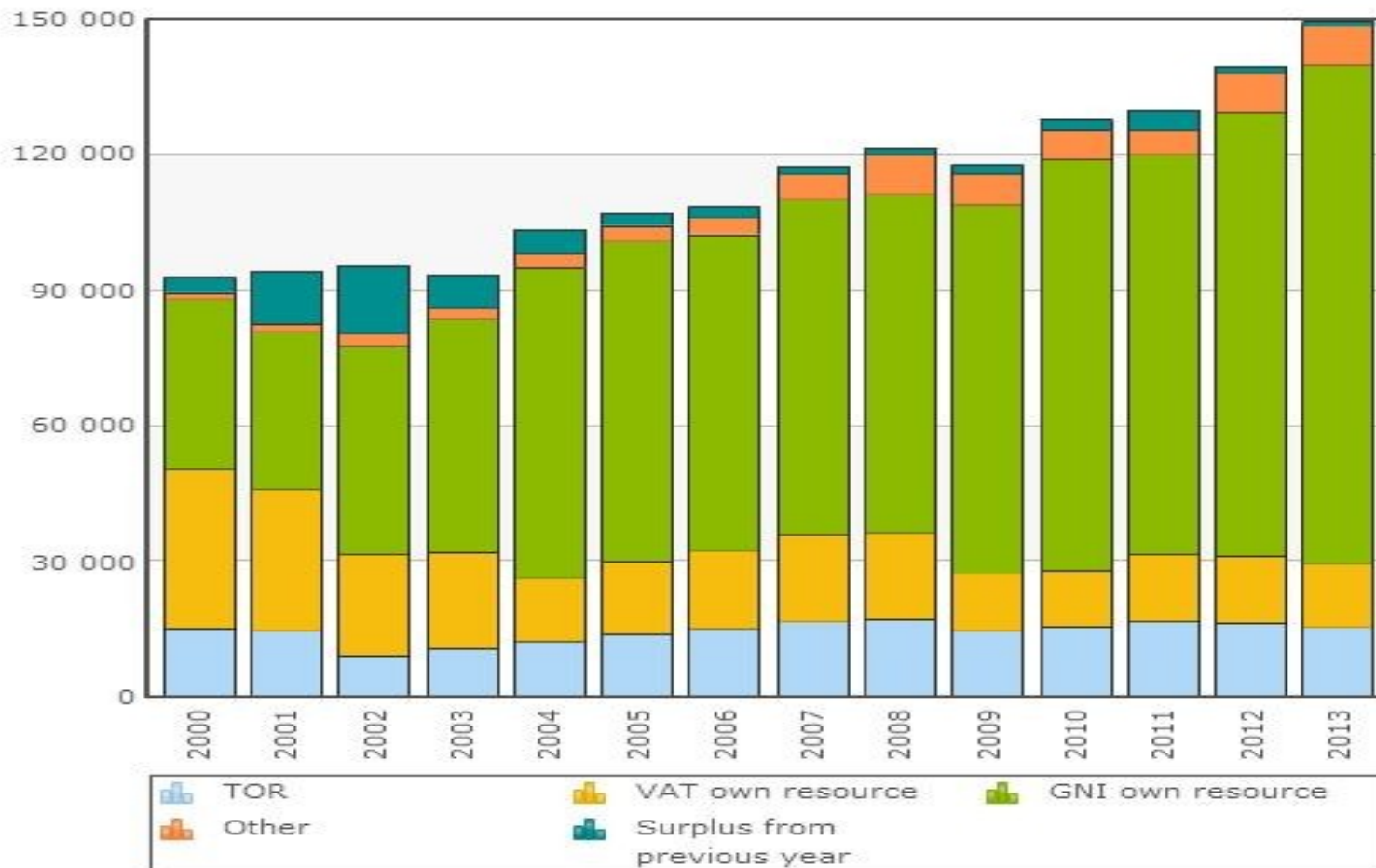

Obr. 2.15 Vývoj zdrojů financování EU 1971–2009

Zdroj: DG Budget, http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm

Rozpočet EU: příjmy

EU revenue 2000-2013

Zdroj: http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2013/revenue/index_en.html

Rabat UK – „mechanismus Fontainebleau“

malý podíl zemědělství v UK

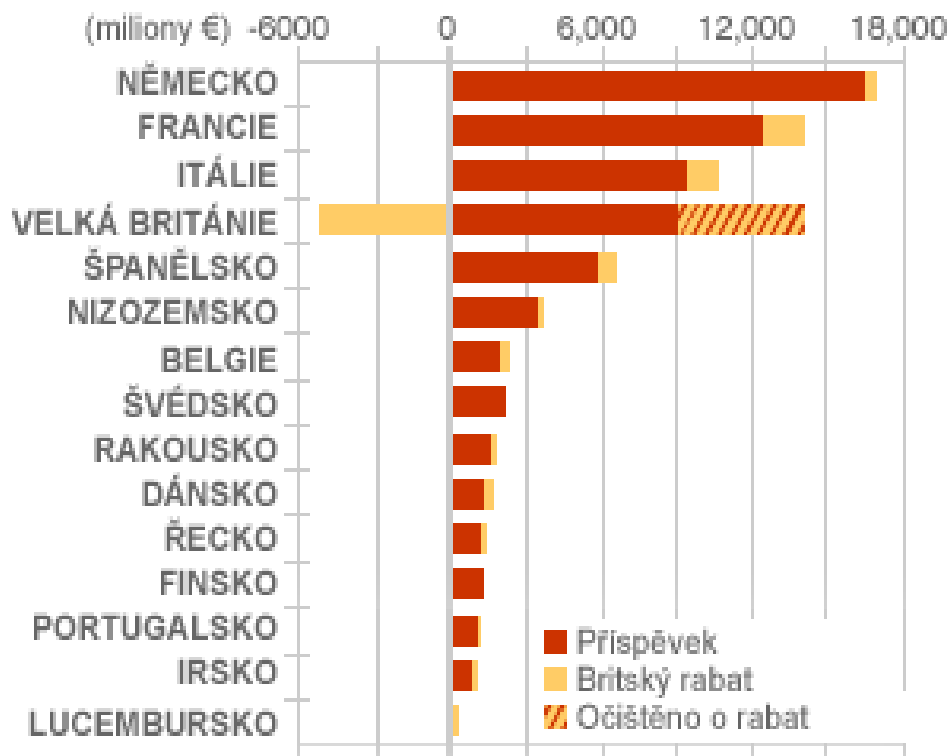
velký obchod s ne-členskými zeměmi

⇒ malý příjem z EU, velká platba do EU

kompromis z [Fontainebleau](#) – UK je každoročně navraceno 2/3 z britské čisté pozice

Rabat UK – příspěvky jednotlivých států EU 2003

PŘÍSPĚVKY JEDNOTLIVÝCH STÁTŮ, 2003

ZDROJ: Evropská komise

Rozpočtový proces

- roční rozpočet je podřízen šestileté finanční perspektivě
- roční rozpočet musí být schválen jako vyrovnaný
- rozpočet připravuje Komise
- rozpočet musí schválit Rada a EP

C. Rozhodování v EU

Alokace úkolů: kompetence

národní kompetence

- státy rozhodují nezávisle na EU

sdílené kompetence

- EU rozhoduje v součinnosti se státy
- II. a III. pilíř EU

výhradní kompetence Společenství

- EU rozhoduje nezávisle na státech
- I. pilíř EU

Subsidiarita

- rozhodnutí co nejbližší lidem
- EU má rozhodovat pouze o věcech, kde nelze učinit efektivně rozhodnutí na nižším stupni veřejné správy

Fiskální federalismus

jak nejlépe alokovat kompetence mezi jednotlivé úrovně veřejné správy

pro a proti rozhodování na centrální úrovni

- diverzifikace a lokální informační výhody (proti)
- úspory z rozsahu (pro)
- spillover efekt (pro)
- demokratický volební proces (proti)
- jurisdikční konkurence (proti)

Diverzifikace a lokální info výhody

lidé různých národů mají různé preference

centrální rozhodování neodráží preference

centrální rozhodování znamená kompromis

⇒ upřednostnění decentralizovaného rozhodování

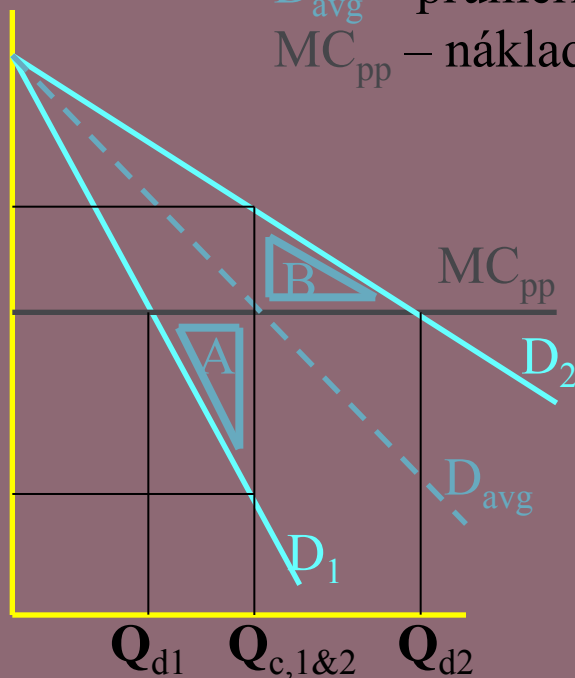
Diverzifikace a lokální info výhody

D_1 – D v regionu s dostatečnou kapacitou veřejné dopravy

D_2 – D v regionu s nedostatečnou kapacitou veřejné dopravy

D_{avg} – průměrná D centralizované oblasti

MC_{pp} – náklady veřejné dopravy na osobu (daně)

Decentr.: Q_{d1} ($MC=D_1$), Q_{d2} ($MC=D_2$)

Centr.: $Q_{c,1\&2}$ ($MC = D_{avg}$)

⇒ ztráta A ($D_1 < MC$) pro region 1

⇒ ztráta B ($D_2 > MC$) pro region 2

Úspory z rozsahu

při poskytování služby ve větším měřítku, dochází k poklesu nákladů na jednotku

⇒ upřednostnění centralizovaného rozhodování

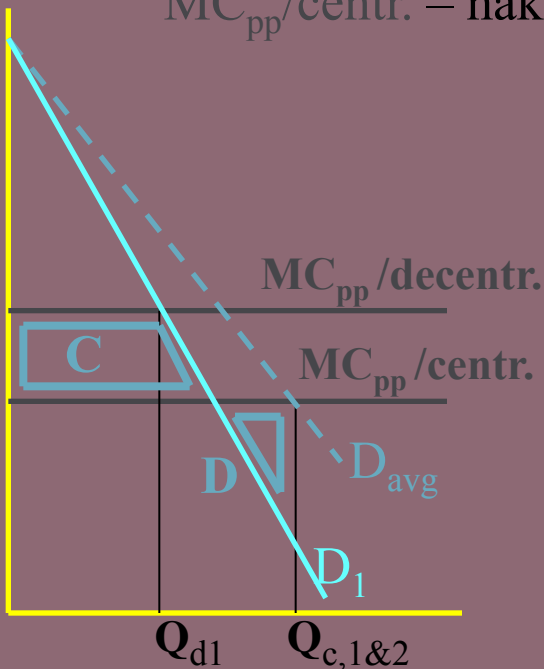
Úspory z rozsahu

D_1 – lokální poptávka v regionu

D_{avg} – průměrná poptávka centralizované oblasti

$MC_{pp}/decentr.$ – náklady, pokud se služba poskytuje decentralizovaně

$MC_{pp}/centr.$ – náklady, pokud se služba poskytuje centralizovaně

Centr.:

$Q_{c,1\&2}$ ($MC_{pp}/centr. = D_{avg}$)

⇒ ztráta D ($D_1 < MC$), diverzifikace

⇒ zisk C ($MC_{decentr.} > MC_{centr.}$), úspory z rozsahu

Spillover efekt

pozitivní efekt přelévání (spillover)

- zisk ze zavedení pravidla v jedné decentr. oblasti je zisk i pro jiné oblasti
- např. větší příspěvek na armádu

negativní efekt přelévání

- zisk ze zavedení pravidla v jedné decentr. oblasti je ztráta pro jiné oblasti
- např. snížení DPH

⇒ upřednostnění centralizovaného rozhodování

Demokracie - kontrolní mechanismus

- chyby místních politiků jsou voliči lépe analyzovány než u centrálních politiků
- místní politici se mohou méně zpronevřit svým slibům
- demokratický princip: neosvědčíš-li se, nejsi zvolen; je silnější na decentrální úrovni
- upřednostnění decentralizovaného rozhodování

Jurisdikční konkurence

- pokud není volič spokojen s vládou, může odejít (možnost exitu) na území jiné vlády
- možnosti odchodů za jinou vládou jsou větší u místních vlád
- ochota odejít za jinou vládou je větší, když se jedná o odchod v rámci jednoho celku

⇒ upřednostnění decentralizovaného rozhodování

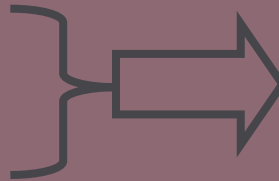
Praktická aplikace na EU – I.pilíř

úspory z rozsahu

- CAP

odstranění spillover efektů

- importní cla
- vládní dotace
- daňové výjimky

**zvýhodnění jedné firmy =
znevýhodnění jiné**

rozdíly v preferencích nevýznamné

⇒ centralizované (harmonizované) rozhodování

Praktická aplikace na EU – II.pilíř

úspory z rozsahu

- společná armáda

rozdíly v preferencích významné

- společná armáda (zapojování UK do mezinárodních konfliktů x Švédsko řeší jen vnitřní záležitosti)

⇒ koordinované rozhodování

Praktická aplikace na EU – III.pilíř

úspory z rozsahu

- společná policie

významná národní specifika

- justice (kontinentální právo např. v Německu x anglosaské právo v UK)

⇒ koordinované rozhodování

Praktická aplikace na EU – národní politiky

významné rozdíly v preferencích

- sociální politika

harmonizace = velké ztráty užitků

velké informační náklady

- politika trhu práce (pracovní trh v UK x SRN)

znemožnění exitu

- přímé daně

**harmonizace = nemožnost přesunu
za nižšími daň. náklady**

⇒ národní (neharmonizované) rozhodování

Ekonomický pohled na rozhodování

efektivní rozhodování

- řešení má schopnost projít schvalováním
- řešení se změní v realitu

kvantifikování efektivity

- pravděpodobnost vytvoření souhlasných resp. nesouhlasných koalic

Efektivita při QMV hlasování

- pravděpodobnost nalezení shody

	EU 6	EU 9	EU 10	EU 12	EU 15	EU 27	EU 29
QMV: historie (%)	21,9	14,7	13,7	9,8	7,8		
QMV: bez reformy (%)					7,8	2,5	
QMV: dle Nice (%)					3,6	2,8	2,3
QMV: dle Lisabonu (%)					10,1	12,9	12,2

Indikátory hlasovací moci v EU – Marek Loužek

1. Algoritmus: relativní podíly na hlasech v EP
2. Algoritmus: dtto po max. rozšíření
3. Algoritmus: relativní podíly na hlasech v Radě
4. Algoritmus: dtto po max. rozšíření
5. Algoritmus: dtto při QMV
6. Algoritmus: podíly v EP při rozšíření o 6 zemí
7. Algoritmus: podíly v Radě při rozšíření o 6 zemí
8. Algoritmus: podíly v EP při rozšíření o 1 zemi
9. Algoritmus: dtto při rozšíření o 2 země.

Tab. 3 Relativní síla - podíly zemí na hlasech (%)

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	18,50	13,52	12,24	8,40	8,40	15,37	9,66	18,26	17,61
Británie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Francie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Itálie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Španělsko	9,35	6,83	11,39	7,82	7,82	7,76	9	9,22	8,89
Nizozemí	4,67	3,41	5,49	3,76	3,76	3,88	4,33	4,61	4,44
Řecko	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Belgie	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Portugalsko	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Švédsko	3,36	2,46	4,22	2,89	2,89	2,79	3,33	3,32	3,20
Rakousko	3,18	2,32	4,22	2,89	2,89	2,63	3,33	3,13	3,02
Dánsko	2,43	1,77	2,95	2,02	2,02	2,01	2,33	2,39	2,31
Finsko	2,43	1,77	2,95	2,02	2,02	2,01	2,33	2,39	2,31
Irsko	2,24	1,63	2,95	2,02	2,02	1,86	2,33	2,21	2,13
Lucembursko	1,12	0,81	1,69	1,15	1,15	0,93	1,33	1,10	1,06
Polsko	0	6,83	0	7,82	7,82	7,76	9	0	0
(Rumunsko)	0	4,51	0	4,05	4,05	0	0	0	0
ČR	0	2,73	0	3,47	3,47	3,10	4	0	0
Maďarsko	0	2,73	0	3,47	3,47	3,10	4	0	3,55
(Bulharsko)	0	2,32	0	2,89	2,89	0	0	0	0
(Slovensko)	0	1,77	0	2,02	2,02	0	0	0	0
(Litva)	0	1,63	0	2,02	2,02	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	1,09	0	1,15	1,15	0	0	0	0
Slovinsko	0	0,95	0	1,15	1,15	1,08	1,33	1,29	1,24
Estonsko	0	0,81	0	1,15	1,15	0,93	1,33	0	0
Kypr	0	0,81	0	1,15	1,15	0,93	1,33	0	0
(Malta)	0	0,68	0	0,86	0,86	0	0	0	0
Celkem (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Cel. počet hlasů	535	732	237	345	345	644	300	542	562

Tab. 4: Účasti zemí na většinových koalicích (%)

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	74,05	72,31	66,43	63,33	91,51	72,96	90,45	74,17	74,05
Británie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Francie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Itálie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Španělsko	61,66	60,31	65,67	62,73	89,70	60,51	88,54	61,63	61,41
Nizozemí	55,12	55,08	60,80	58,57	71,58	55,21	70,56	55,33	55,30
Řecko	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Belgie	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Portugalsko	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Švédsko	53,73	53,65	59,71	57,76	66,85	53,74	65,87	53,83	53,82
Rakousko	53,51	53,45	59,71	57,76	66,85	53,53	65,87	53,56	53,59
Dánsko	52,73	52,63	58,57	56,93	61,91	52,70	61,34	52,75	52,76
Finsko	52,73	52,63	58,57	56,93	61,91	52,70	61,34	52,75	52,76
Irsko	52,55	52,43	58,57	56,93	61,91	52,49	61,34	52,55	52,54
Lucembursko	51,14	51,21	57,60	56,12	56,87	51,24	56,51	51,28	51,30
Polsko	0	60,31	0	62,73	89,70	60,51	88,54	0	0
(Rumunsko)	0	56,74	0	58,84	73,17	0	0	0	0
ČR	0	54,06	0	58,30	70,03	54,16	69,02	0	0
Maďarsko	0	54,06	0	58,30	70,03	54,16	69,02	0	54,24
(Bulharsko)	0	53,45	0	57,76	66,85	0	0	0	0
(Slovensko)	0	52,63	0	56,93	61,91	0	0	0	0
(Litva)	0	52,43	0	56,93	61,91	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	51,62	0	56,12	56,87	0	0	0	0
Slovinsko	0	51,417	0	56,12	56,87	51,45	56,51	51,47	51,47
Estonsko	0	51,21	0	56,1221	56,87	51,24	56,51	0	0
Kypr	0	51,21	0	56,12	56,87	51,24	56,51	0	0
(Malta)	0	51,01	0	55,84	55,13	0	0	0	0
VK*	16384	66837454	13511	55475483	2080525	1044204	54486	32624	65236

* Většinové koalice

Tab. 5: Colemanovy indexy (%) – výsledky

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	69,58	68,20	54,78	51,04	90,81	68,77	89,50	69,71	69,65
Británie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Francie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Itálie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Španělsko	33,74	31,18	50,73	47,20	86,66	31,14	85,14	33,21	32,70
Nizozemí	14,81	15,05	23,16	22,27	45,22	15,11	43,53	14,87	14,82
Řecko	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Belgie	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Portugalsko	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Švédsko	10,79	10,64	17,29	17,12	34,43	10,67	32,94	10,49	10,51
Rakousko	10,15	10,01	17,29	17,12	34,43	10,05	32,94	9,74	9,84
Dánsko	7,89	7,50	11,30	12,00	23,19	7,52	22,20	7,37	7,39
Finsko	7,89	7,50	11,30	12,00	23,19	7,52	22,20	7,37	7,39
Irsko	7,36	6,87	11,30	12,00	23,19	6,89	22,20	6,77	6,76
Lucembursko	3,30	3,12	5,67	6,89	11,68	3,13	11,33	3,07	3,14
Polsko	0	31,18	0	47,20	86,66	31,14	85,14	0	0
(Rumunsko)	0	20,16	0	24,02	48,79	0	0	0	0
CR	0	11,89	0	20,55	41,72	11,94	40,04	0	0
Maďarsko	0	11,89	0	20,55	41,72	11,94	40,04	0	11,72
(Bulharsko)	0	10,01	0	17,12	34,43	0	0	0	0
(Slovensko)	0	7,50	0	12,00	23,19	0	0	0	0
(Litva)	0	6,87	0	12,00	23,19	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	4,37	0	6,89	11,68	0	0	0	0
Slovinsko	0	3,75	0	6,89	11,68	3,76	11,33	3,65	3,64
Estonsko	0	3,12	0	6,89	11,68	3,13	11,33	0	0
Kypr	0	3,12	0	6,89	11,68	3,13	11,33	0	0
(Malta)	0	2,50	0	5,16	7,81	0	0	0	0
MVK*	11328	43330354	6645	23107924	1881096	690912	48657	22412	44622

*MVK při odečítání největšího prvku v koalici.

Důležitost způsobu schvalování

příklad, Radu tvoří 3 země

- A – 40% hlasů
- B – 40% hlasů
- C – 20% hlasů

hlasování prostou většinou (50%)

- ke schválení je třeba libovolných dvou států \Rightarrow všechny tři země disponují stejnou silou

hlasování kvalifikovanou většinou (75%)

- ke schválení je třeba vždy stát A a B \Rightarrow stát C nedisponuje žádnou silou

Distribuce síly mezi zeměmi

síla je schopnost jednoho státu ovlivnit rozhodnutí EU

obecně větší sílu mají země s větším počtem hlasů

díky metodě back scratching i malé státy mohou disponovat velkou silou

důležité nejsou jenom hlasy, ale i metoda schvalování

Metoda back scratching (horse trading)

směnný obchod s rozhodnutími mezi zeměmi

země ustoupí v otázce pro ni minoritní (pro druhý stát majoritní)

- druhá země obdrží „dárek“ např. vyšší kvóty na mléko

země očekává ustoupení druhého státu v otázce pro ni majoritní (pro druhou zemi minoritní)

- první země obdrží „dárek“ např. zahrnutí sobů do CAP

Dvě extrémní teorie rozpočtu

rozpočet je souhrn dávků (back scratching je používanou metodou)

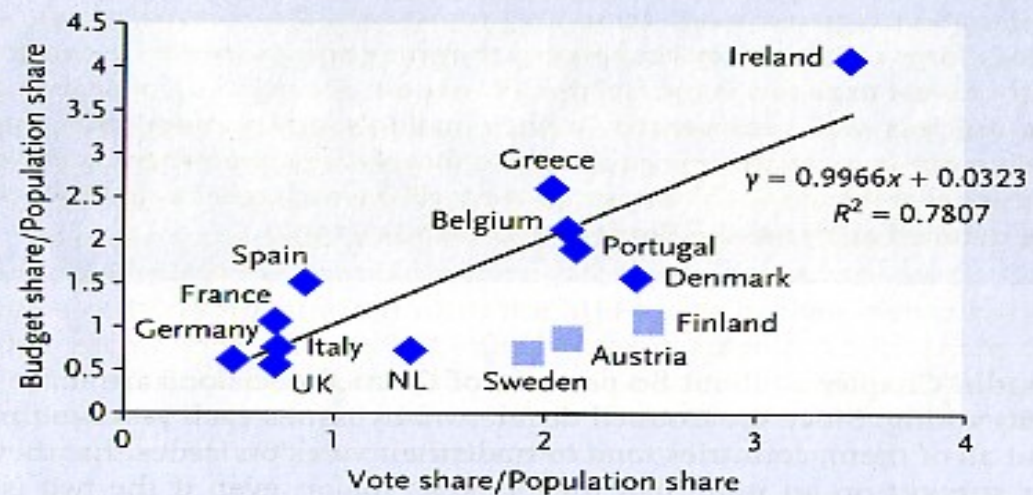
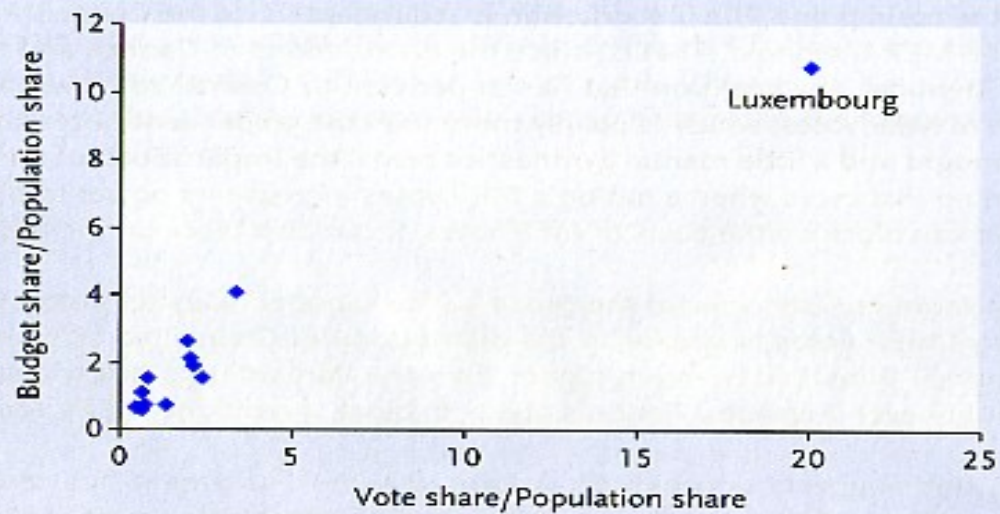
X

rozpočet je prostředek dokonalé alokace zdrojů potřebným (back scratching se nepoužívá)

Teorie rozpočtu x empirická data

existuje pozitivní korelace mezi silou a příjmem (měřeno na osobu), tzn. metoda back scratching se používá

- Lucembursko je ve zcela jiném postavení než ostatní země
- nové země se ještě nenaučily back scratching používat

SOURCE: Adapted from Baldwin (1994) Fig. 7.2 using European Commission total allocated expenditure data (averaged over 1995 to 2000 to smooth out annual fluctuations).

Legitimita EU rozhodovacího procesu

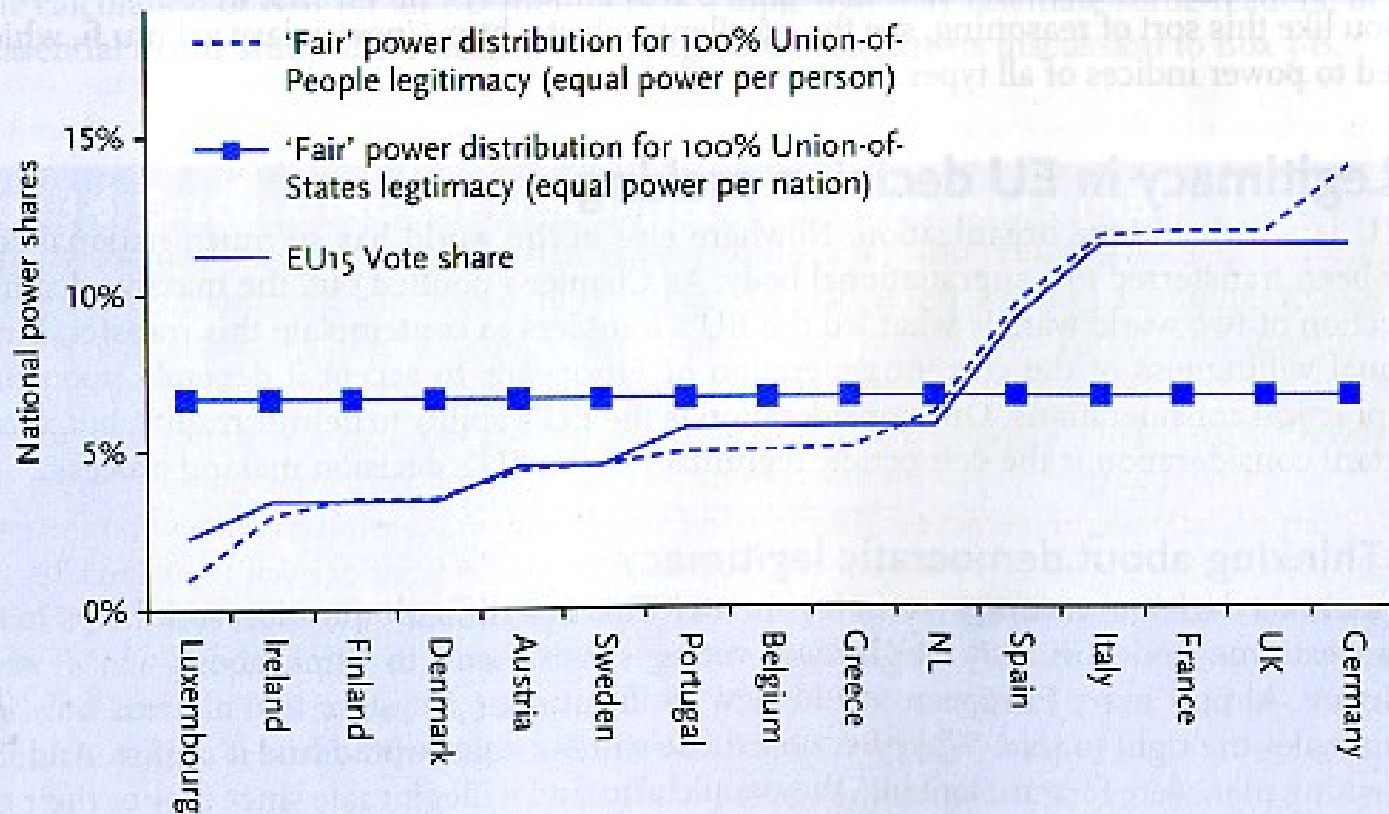
legitimní schvalovací proces je ten, který ctí principy demokracie

demokratická legitimnost znamená, že váha hlasu každého člena je stejná

v EU dva možné výklady demokratické legitimnosti

- každý občan disponuje jedním hlasem
- každý stát disponuje jedním hlasem

EU: kompromisní legitimitnost

SOURCE: Adapted from Baldwin et al. (2001), based on calculations by Mika Widgren.